

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 08.080.007 у Національному
технічному університеті
«Дніпровська політехніка»
д.держ.упр., проф. Н. А. Липовській

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

Куца Юрія Олексійовича

на дисертаційну роботу Жорняка Андрія Миколайовича
«Модернізація діяльності органів місцевого самоврядування щодо
соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в Україні», поданої до захисту до
спеціалізованої вченої ради ДФ 08.080.007 на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність обраної теми дослідження

Сучасні процеси політичних, економічних і соціальних перетворень, що відбуваються в Україні, актуалізували проблеми публічного управління на регіональному та субрегіональному рівнях і питання управлінських рішень, на які впливають тенденції розвитку сучасного світу. Новітні процеси реформування щодо децентралізації територіального управління, посилення ролі місцевої влади, недостатнє врахування загальнонаукових орієнтирів і дотримання вимог законів управління в процесі прийняття рішень щодо територіального розвитку; надмірна централізація бюджетного процесу та обмеженість ресурсів органів державної влади й органів місцевого самоврядування в умовах глибоких ринкових перетворень приводять до необхідності подальшої розробки теоретичних і методологічних засад модернізації системи публічної влади в Україні.

Впровадження реформи децентралізації в Україні призвело до розвитку місцевого самоврядування, виникли територіальні громади, які переймають

на себе нові сфери повноважень. Одним із таких напрямів є соціальна інтеграція осіб з інвалідністю – дуже важлива сфера з огляду на те, що вона стосується осіб, які потребують допомоги, оскільки з різних причин вони опинились у складних життєвих обставинах. Місцева влада повинна бути близькою до цих осіб, докладаючи зусиль в рамках до чинного законодавства для забезпечення їм гідних умов життя. Це непросте завдання, враховуючи, що органи місцевого самоврядування, створені протягом останніх років, мають величезні потреби для розвитку. Це дає змоги стверджувати, що дисертація А. М. Жорняка виконана на актуальну тему, яка пов'язана з обґрунтуванням шляхів вдосконалення механізмів модернізації діяльності органів місцевого самоврядування щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в Україні та наданням практичних рекомендацій щодо їх запровадження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

В основу дисертації А. М. Жорняка покладено результати досліджень автора, здобуті при виконанні наукової роботи у межах комплексного наукового проекту Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України «Державне управління та місцеве самоврядування» за темами: «Управління інституціональним розвитком публічної служби» (державний реєстраційний номер 0120U102597), «Еволюція інститутів і форм публічного управління: теоретико-методологічні засади» (державний реєстраційний номер 0118U006488). Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні шляхів підвищення ефективності органів місцевого самоврядування щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в Україні.

Обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, викладених у дисертації А. М. Жорняка, підтверджується відповідністю принципів положень дослідження меті, завданням, системним аналізом наукової літератури та джерельної бази, комплексним використанням

загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Дисертація А. М. Жорняка написана грамотною українською мовою з дотриманням наукового стилю викладу матеріалу.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Достовірність розроблених здобувачем наукових рекомендацій, висновків, пропозицій підтверджується успішною практичною апробацією шляхом впровадження результатів дисертації в практичну діяльність Мелітопольської районної державної адміністрації Запорізької області (довідка про впровадження від 06.10.2021 № 01-26/435); Виконавчого комітету Мелітопольської міської ради Запорізької області (довідка про впровадження від 07.10.2021 № 02-72/763-1); Семенівської сільської ради (довідка про впровадження від 06.10.2021 № 2508); Костянтинівської сільської ради Мелітопольського району Запорізької області (довідка про впровадження від 06.10.2021 № 2530); Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (довідка про впровадження від 08.10.2021 № 01/1-1733); Громадської організації «Інститут соціальної політики регіону» (довідка про впровадження від 28.09.2021 № 09/28-1); Дніпропетровського регіонального відділення всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (довідка про впровадження від 30.09.2021 № 169).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у вирішенні актуального наукового завдання з розроблення концептуальних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування у сфері соціальної інтеграції осіб з інвалідністю.

Автором уперше розроблено механізм модернізації діяльності органів місцевого самоврядування щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в Україні на основі інтегративного підходу. Авторським внеском до інтерпретації структури такого механізму виступає визначення його структурно-функціональних засад, обґрунтування комплексної взаємоузгодженої системи заходів для забезпечення включення осіб з

інвалідністю у суспільно-політичне життя, що здійснюється новоствореною структурою – Агенцією соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, відповідно до розробленого автором проєкту концепції Регіональної стратегії інтеграції осіб з інвалідністю, де визначено цілі, завдання, пріоритети, механізми підзвітності та контролю, індикатори оцінки, способи реалізації напрямів регіональної політики в питаннях інтеграції осіб з інвалідністю. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат галузі знань «Публічне управління та адміністрування»: а) поглиблено тлумачення поняття «інвалідність» як соціальної категорії: особливі потреби осіб з інвалідністю слід розуміти, серед іншого, як наслідок того, що соціальні умови звужують можливості їх самореалізації; б) сформульовано авторське визначення поняття «соціальна інтеграція осіб з інвалідністю» як процес засвоєння особами з інвалідністю знань, норм, досвіду, цінностей, моделей поведінки, властивих суспільству та їх включення до системи соціальних зв'язків і відносин, необхідних для становлення і повноцінної життєдіяльності в суспільстві. Удосконалено методологічний інструментарій дослідження державної політики, зокрема виокремлено комплекс методологічних підходів (системний, ситуаційний, причинно-наслідковий, інтеграційний, динамічний та синергетичний) до аналізу процесів розроблення, реалізації та модернізації державної політики в питаннях соціальної інтеграції осіб з інвалідністю. Удосконалено також підходи до розробки, забезпечення виконання, підзвітності, контролю й оцінки місцевих програм щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю та шляхи зміцнення ролі інститутів громадянського суспільства у реалізації цих програм, зокрема визначено механізми та інструменти налагодження ефективних партнерських відносин, розширення їх сфер впливу у вирішенні проблем нормативного, функціонального, організаційного та ресурсного забезпечення осіб з інвалідністю.

Набули подальшого розвитку систематизація основних стратегічних напрямів діяльності органів місцевого самоврядування щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю на основі аналізу нормативно-правових актів і

проблем публічного управління у цій сфері та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційно-правового, стратегічного, інформаційного, кадрового та ресурсного забезпечення публічного управління соціальною інтеграцією осіб з інвалідністю на місцевому рівні в умовах децентралізації в Україні. Автор узагальнив зарубіжний досвід публічного управління у сфері соціальної інтеграції осіб з інвалідністю у таких країнах як Литва, Польща, Великобританія, Німеччина, Словаччина, Іспанія, Угорщина, Швеція, Австрія, Португалія, Фінляндія, зокрема здійснив аналіз успішних практик, дослідив нормативно-правове регулювання, стратегічні документи та обґрунтував можливість впровадження кращого зарубіжного досвіду, який передбачає розробку заходів, що компенсують нерівність (принцип «компенсації вади») та забезпечують участь осіб з інвалідністю у суспільному житті, для вдосконалення механізму діяльності органів місцевого самоврядування щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в умовах децентралізації в Україні. Набули подальшого розвитку підходи до обґрунтування цільових, функціональних та організаційних складових механізму модернізації діяльності органів місцевого самоврядування щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в Україні та практичних рекомендацій щодо його запровадження.

У цілому дисертація виконана на високому науково-теоретичному рівні, є цілком завершеною працею, її автор на належному рівні аналізує й узагальнює емпіричний та теоретичний матеріал, демонструє добру обізнаність та кваліфікаційну спрямованість під час дослідження. Структура роботи логічна, виклад дисертаційного матеріалу послідовний. Результати дослідження пройшли широку апробацію на науково-практичних конференціях, у тому числі з міжнародною участю.

Повнота викладення результатів дисертації в опублікованих працях

Загальні положення та зміст дисертації відображено у 10 наукових працях, у тому числі у 3 статтях у наукових фахових виданнях з державного

управління; у 1 статті, яка додатково відображає наукові результати дисертації; у 1 статті у закордонній колективній монографії, у 1 статті в зарубіжному науковому виданні та у 4 тезах доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам п. 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 року.

Дотримання вимог доброчесності

Порушень академічної доброчесності у роботі виявлено не було.

Дискусійні положення та зауваження й побажання щодо змісту та оформлення дисертації

У цілому дисертаційне дослідження здійснене на високому науково-теоретичному рівні, проте воно містить окремі положення, які є дискусійними:

1. У розділі 2. дисертаційної роботи варто було б більш детально розкрити значення соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в контексті реалізації цілей сталого розвитку та її значення для підвищення економічного розвитку держави та формування людського капіталу.

2. На с. 182. дисертант говорить про значення усвідомленого ставлення до найменш захищених та найбільш вразливих членів суспільства, проте, далі не обґрунтовує та не деталізує, як саме усвідомлене ставлення впливає на інтеграційні процеси щодо осіб з інвалідністю.

3. На наш погляд, робота додатково виграла б, якби запропоновані автором рекомендації з питань модернізації органів місцевого самоврядування при наданні управлінських послуг були доповнені можливостями широкого впровадження інформаційного забезпечення, включаючи інформаційно-комунікаційні технології та системи.

4. Під час аналізу зарубіжного досвіду публічного управління у сфері соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в таких країнах, як Литва,

Польща, Великобританія, Німеччина, Словаччина, Іспанія, Угорщина, Швеція, Австрія, Португалія, Фінляндія, автор мав пояснити, чому саме ці країни було обрано ним для аналізу.

5 Емпіричне дослідження діяльності органів місцевого самоврядування було б більш показовим, якби автор звернувся до компаративного аналізу результатів роботи органів місцевого самоврядування конкретних територіальних громад в контексті соціальної інтеграції осіб з інвалідністю.

Загальні висновки та оцінка дисертації

Висловлені зауваження і пропозиції носять в основному рекомендаційний характер і в жодному разі не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, яка в межах визначених автором цілей і завдань, є цілісним, закінченим дослідженням досить важливої і актуальної проблеми державного управління.

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, висновки та пропозиції мають наукову новизну і практичну значущість, робота виконана на достатньо високому рівні. Усі поставлені завдання виконані, мету досягнуто. Подані у дисертації результати дослідження є актуальними, мають теоретичну і практичну цінність.

Теоретичне та практичне значення полягає у тому, що результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності органів законодавчої та виконавчої влади органів місцевого самоврядування з питань соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, а також у науково-дослідницькій та викладацькій роботі при підготовці лекційних курсів, практичних і семінарських занять із відповідних питань.

Аналіз роботи й опублікованих наукових праць дає підставу зробити такий висновок: дисертаційне дослідження А. М. Жорняка на тему «Модернізація діяльності органів місцевого самоврядування щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю в Україні» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке за актуальністю і змістом, обсягом та якістю

оформлення, повнотою викладу і новизною її основних результатів у публікаціях відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а її автор А. М. Жорняк заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент

доктор наук з державного управління, професор
в.о. завідувача кафедри регіонального управління
та місцевого самоврядування Навчально-наукового
інституту «Інститут державного управління»
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Ю. О. Куц

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу
кадрів

Відгук отримано
13.12.2021

